

народу Казахстана: «Казахстанский путь – 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее», выявляют приоритеты в системе воспитания подрастающего поколения, основные задачи современного педагога в развитии казахстанской культуры, на основе долгосрочной Концепции культурной политики.

Обращают внимание студенты на изучение основных идей вдохновителей партии «Алаш» по воспитанию подрастающего поколения. Студенты рассматривают педагогические аспекты теории воспитания, методы и приемы передачи опыта старшего поколения младшему, роль личности и ее авторитет в воспитании и др.

Создание и деятельность Алаш-Орды – один из самых запоминающихся этапов истории Казахстана. Партия ознаменовывает стадию гражданской зрелости казахского общества и приобретенный потенциал казахской политической элиты, идейных вдохновителей. Вначале XX века партия «Алаш» поспособствовала решению важных вопросов дальнейшего развития в условиях острого социального противостояния.

Задания самостоятельной работы студентов предполагают:

- изучение дополнительной литературы;
- разработку и защиту рефератов, докладов;
- проведение дискуссий, дебатов и др.

Из выступления Главы государства: «Мәңгілік Ел» – это идея, которая открывает завтрашний день, выражает веру в будущее, это символ необратимой и прочной стабильности. Мы должны смело и достойно вершить свою историю. Мы будем еще сильнее, если всегда будем едины» [2, с. 7].

Таким образом, создание национальной системы обучения и воспитания, сочетающей мировой уровень технической и информационной оснащённости образования с традиционными культурными ценностями материальной и духовной жизни народа, признание и обеспечение безусловного приоритета для личности родного языка и культуры означает непрерывность образовательной деятельности, направленной на реализацию этнокультурных запросов личности общества.

Список литературы

1. Назарбаев, Н.А. В потоке истории. – Алматы: Атамұра, 1999. – 79 с.
2. Послание Президента Республики Казахстан Н. Назарбаева к народу Казахстана: «Казахстанский путь – 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее». 17 января 2014 г.

*Ермаганбетова, А.Ж.,
ҚМПИ оқытушысы, гуманитарлық ғылымдар магистрі,
Ерекин, А.М.,
Қостанай қ. физика-математикалық бағыттағы НЗМ
педагог-ұйымдастырушы-куратор,
Хамзина, К.Б.,
ҚМПИ аға оқытушысы, педагогикалық ғылымдар магистрі
Қостанай қ., Қазақстан*

ЖАСТАРДЫҢ БОЙЫНА ПАТРИОТТЫҚ ТӘРБИЕНІ ҚАЛЫПТАСТЫРУ МӘСЕЛЕСІ

«Басқалардан кем болмас үшін біз білімді,
бай һәм күшті болуымыз керек.
Білімді болуға – оқу керек!
Бай болуға – кәсіп керек!
Күшті болуға – бірлік керек!
Осы керектердің жолында жұмыс істеу керек!»
А. Байтұрсынов

Мемлекетіміздің өзіне және болашақ тәрбиеленушілеріне жеке тұлғалық – гуманды позицияны ұстаушы, білгір де білікті мамандарды даярлауға деген қажеттілігі бірнеше өзекті мәселелерді қозғайды.

Осындай өзекті мәселенің бірі – еліміздің ертеңі - жастардың бойына патриоттық тәрбиені қалыптастыру мәселесі. Мұның айғағы Қазақстан Республикасының Президенті – Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың «Қазақстан-2050» Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауында: «Бәсекеге қабілетті дамыған мемлекет болу үшін біз сауаттылығы жоғары елге айналуымыз керек» – деп атап көрсетілген [1].

Осы орайда, «Алаш» идеяларының бәсекеге қабілетті, сауаттылығы жоғары ел болудың алғашқы іргетасы болғанын көреміз. «Алаш» партиясы өмірге келген кезінен бастап, ғылым-білім үйренуге, болашаққа зор көңіл бөлген.

Алаштың Ә. Бөкейханов, А. Байтұрсынов, М. Дулатов, М. Шоқай, Х. Досмұхамедұлы және т.б. біртуар асыл азаматтары ұрпақ тәрбиесі, ұлт болашағы жолында бостандық идеясын ұсынды, ұлттық мүдде жолында аянбай еңбек етті. Бүгінде, «Алаш қозғалысы» болашақ жастар үшін батырлықтың, елдік пен Отанына адал қызмет атқарудың символы.

Жас ұрпақты тәрбиелеуде «Алаш» идеясын ұстану, ұлттық сана-сезімді ояту мен ұрпақтар сабақтастығы.

Бағзы заманнан бері «Керегеміз ағаш, ұранымыз алаш» ұраны, бүгінде біртұтас ұлт болуымыз бен татулығымызды жаршысы бола алды. Оған дәлел ретінде Елбасы Н.Ә. Назарбаев: «XX ғасырдың алғашқы ширегіндегі Қазақстанның қоғамдық саяси өміріндегі Алаш партиясының алатын орны мен қызметін зерттеу - Отандық тарихымыздың ең өзекті мәселелерінің бірі. Өйткені кезінде «Алаш» партиясының жетекшілері ұсынған қағидалары күні бүгінге дейін өз маңызын сақтап отыр» – деген болатын [2].

Кезінде, қозғалыс көшбасшысы А.Байтұрсынов маса болып халықты оятуы, М. Дулатовтың «Оян, қазақ!» деп жар салуы, Ә. Бөкейхановтың тіл тазалығы жолындағы құнды пікірлері біздің рухани байлығымыздың бір парасы ғана. Мақсаты айқын, болашаққа аяғын нық басқан, болашақтың бағытын болжаған, ата-баба арманы орындалып, бүгінде сауатты, елін, жерін сүйетін, санасы биік, ақыл парасаты жоғары ұл қыз тәрбиелеу бүгінгі күнгі өзекті мәселеге айналып отыр.

Жастардың бойына патриоттық тәрбиені сіңіруде Мемлекет басшысы Н.Ә. Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласында: «Мен қазақстандықтардың ешқашан бұлжымайтын екі ережені түсініп, байыбына барғанын қалаймын. Біріншісі – ұлттық код, ұлттық мәдениет сақталмаса, ешқандай жаңғыру болмайды. Екіншісі – алға басу үшін ұлттың дамуына кедергі болатын өткеннің кертартпа тұстарынан бас тарту керек» деген болатын [3]. Мемлекет басшысы негізгі түсінік ретінде қалыптастырған «ұлттық» деген сөздің өзі бүгінгі күні «ұлттық сана», «ұлттық идея», «ұлттық рух» болып қалыптасып отыр. Сананың ашықтығы мен әлемдік озық жаңалықтарға, ғылым-білімге құшақты айқара ашу идеялары ұлттың рухани жаңғыруымыздың өзегі болмақ. Мақалада көрсетілген «Қазақстанның киелі жерлер географиясы», «Туған жер» бағдарламаларын жүзеге асыру жаңа ғасырдағы ел тарихын танып білу мен ұлтжандылықтың кепілі болмақ.

Қазақстандық патриотизм – өткені мен болашағын байланыстырып, жас ұрпақтың бойында Отанға, туған еліне деген сүйіспеншілік сезімін қалыптастыру.

Ұлттық патриотизм – ең алдымен қазақ халқына сүйіспеншілікпен қарау, оның ұрпақтан ұрпаққа үзілмей жалғасып келе жатқан құндылықтарын бойына сіңіру.

Ұлттық қасиеттерімізді ұрпақ бойында қалыптасуы қоғам игілігі үшін маңызды. Жастарға ұлттық патриоттық тәрбие беру білім беру ұйымдарында кең көлемде жүргізілуі тиіс.

Жастар - қоғам айнасы, сол ұлттың болашағы деп қарасақ, жасөспірімдердің тамыры тереңде жатқан қазақ тарихының өткені мен болашағын білу, өз елінің келешегі мен қаһармандарын мақтаныш ету патриотизмнің басты құрамдас бөлігі болып табылады. Олай болса, жасөспірімдерді оқыту мен тәрбиелеуде, тәлімі мен тағылымына үстірт қарауға болмайды. Бұл туралы Елбасы Н.Ә. Назарбаев Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуына қатысты жақында жазылған Бағдарламалық тапсырмалық мақаласында ерекше ескерте келіп: «Мен жас ұрпақтың ел болашағы үшін маңызын атап көрсетіп келдім және атап көрсете

беремін. Мемлекет әрбір жас адамның өз еліне міндетті түрде қажет болуы үшін бәрін де жасайды» - деген болатын [1]. Осы ұстанымды басшылыққа алатын болсақ, бізге, ұстаздар қауымына артылар жүк ауыр. Жасөспірімдердің оқу және оқыту үрдістерін ғана ұйымдастырып қоймай, жастар болашағына асқан жауапкершілікпен қарағанымыз жөн.

Қазақстандық патриотизмнің негізін қалыптастыру – мемлекеттің және барлық азаматтардың экономикалық өмірі мен қауіпсіздік жағдайын жасау болып табылады.

Жастарға ұлттық патриоттық тәрбие беру білім мекемелерінде кең көлемде ұйымдастырылып келеді. Атап айтсақ, Қостанай қаласындағы физика-математикалық бағыттағы НЗМ-дегі әр шаңырақтағы оқушыларға және жоғарғы оқу орындарында студенттерге қазақ халық педагогикасы негізінде тәрбие беруде рухы жоғары ұрпақ тәрбиелеудің айқын көрінісі. Өйткені егеменді ел болған соң сол елдің елдік белгісі ұлттық патриотизм тәрбиесі басты назарда болуы тиіс.

Ұлттық қасиеттерімізді ұрпақ бойында қалыптасуы қоғам игілігі үшін маңызды. Ұлттық педагогика – ұлттық тәрбие негізі деп білеміз. Ал ұлттық тәрбие ғаламдағы құндылықтарды бойына сіңіріп, өз құндылықтарын арттыра береді. Бірақ ол өндіріс және экономика сияқты «ғаламдастыруға» келмейді, өркениеттілік пен дамып, қалыптасады. Ұлттық педагогика - өркениеттілік қасиеттерді бойына сіңірген ғылым. Сондықтан жастарымыз ұлттық патриотизммен сусындасын десек, ұлттық құндылықтарымызды, салт-дәстүрлерімізді насихаттай білейік. Ұлттық тіл, ұлттық әдеп-ғұрыптар мен салт-дәстүрлер, ауызекі халық шығармашылығы, ұлттық тарих, ұлттық сәндік-қолданбалы өнер, ұлттық ойындардың барлығы патриотизмді қалыптастырудың құрамдас бөлігі саналады.

Жасөспірімдер бойына қоғамдық-саяси сауаттылықтың негіздерін қалыптастыру, олардың заңдылығы, қоғамдық өмір нормаларын қастерлеуге, біздің халқымыздың тарихи өткені мен мәдени мұрасына құрмет көрсету рухында тәрбиелеу егемен, тәуелсіз ел үшін - қажеттілік. Отанға деген сүйіспеншілік, салт-дәстүрі мен жан байлығын сақтау, Қазақстанда өмір сүретін ұлттар мен ұлыстарға құрметпен қарау, қазақ тілін дамыту және т.б қазақстандық патриотизмнің басты компоненттері болып табылады.

Жасөспірімдердің бойына патриотизмді қалыптастыруда атқарылып жатқан істер аз емес. Оның басты мақсаты, жастар бойына елімізге деген ыстық сезімді ұялату. Ұлттық және жалпы қазақстандық намысты ояту мәселесіне келгенде қазіргі қоғамда демократиялық өзгерістерге орай жаңаша патриоттық мазмұн, жасөспірімдердің рухани азығына айналып отыр.

Жасөспірімдер бойында патриоттық сананы қалыптастыру түрлі бағыттарда әртүрлі іс-шаралар арқылы қалыптасады. Бұл бағытта атқарылатын жұмыс аға буындарының ең өзектісі, ең маңыздысы болып белгіленуі қажет. Мұның басты ой-пікірі Н.Ә. Назарбаев өзінің «Қазақстан- 2030» Жолдауында «біздің балаларымыз бен немерелеріміз бабаларының игі дәстүрін сақтай отырып қазіргі заманғы нарықтық экономика өркендеу үстіндегі күллі әлемге әйгілі әрі сыйлы өз елінің патриоттары болады» - деп нақты көрсеткен болатын [4].

Қазақстанда патриоттық тәрбиенің біртұтас жүйесі жасалып, әсіресе қазақстандық патриотизмді қалыптастырудағы рөлі шынайы бағалануды қажет етеді.

Оқыту үдерісінде әрбір сабағымыз құндылық бағдардан бастап жастар санасына сіңіріп отырсақ, отбасы институтында да бұл үрдіс дәстүрге айналып отыруы тиіс. Себебі патриоттық тәрбие мәңгілік тақырып. Ата-бабаларымыздың ақ найзаның ұшымен, ақ білектің күшімен еліміздің шекарасын бекітіп, Алаштың ардақты азаматтары ұлттық сананы оятып, ызғарлы желтоқсанда тәуелсіздігімізді сақтап қалу жолындағы Отанға деген ыстық сезімнің болуының өзі патриоттық тәрбие қанымызға сіңген қасиет екендігінен айқын дәлелелі және ол еш жерде жазылмаған ұлы дала заңы еді.

Қазіргі заманда біздің халқымыздың патриотизмі экономиканы қайта құруда, қоғамды рухани жаңартып демократияландыруды ынталандыру болып табылады. Мұның бәрі келешек жас ұрпақты патриоттық және интернационалдық рухта тәрбиелеудің қажеттілігін қамтамасыз етеді. Қазақстан Республикасында білім беру саласы бойынша қоғамның бүгінгі күнгі талабы әрбір адамды Отанын сүйуге, туған жерін құрметтеуге, ата-бабаның озық салт-

дәстүрлерінің құндылығын мақтаныш тұтуға, әлемде халықтар арасындағы бейбітшілік үшін достықты нығайтуға бағыт беруде талмай еңбек етуді қажет санайды. Сондықтан болашақ мамандардың патриоттық тәрбиесіне ерекше мән беру, олардың бойында патриотизмі қалыптастыру қоғам болашағының өркендеуін, елімізде тыныштық пен бейбітшіліктің мәңгілік қанат жайуын қамтамасыз ететіні анық. Өйткені патриотизм әлемдегі бейбітшілік үшін күреспен, адамзат өміріне қауіп төндіретін термоядролық, экологиялық және террорлық апаттың алдын алумен, халықаралық қатынастарды құрумен және әлемдегі жаңа тәртіптерді бекітумен, өзара түсіністікті негізге алумен, тәуелсіз елдермен және басқа да мемлекеттермен көршілік татуластықпен, іскерлік ынтымақтастықпен тығыз байланыста болумен анықталады.

Патриотизм санмен өлшенбейді және адамдарды біріктіретін туған еліне деген адал қызмет пен шынайы сезімнен көрініс табады. Олардың ішіндегі ең бастысы-әр адамның өзінің туған Отанына адал қызмет етіп, елінің гүлденуіне септігін тигізу.

Жас ұрпақты тәрбиелеу жұмысы қазіргі білім жүйесінің басты өзегі болып табылады. Тәрбиенің күрделі процесінің маңызды бір қыры жасөспірімдерді патриоттылыққа бағдарланған тұлға тәрбиесіне негізделеді. Сондықтан да, жастарды патриоттық рухта тәрбиелеу тек қоғам мен мемлекеттің қажеттілігі ғана емес, әрбір жасөспірімдердің құндылықтар жүйесіне бағытталуы бүгінгі күні кезек күттірмес өзекті мәселе. Өйткені, егеменді еліміздің болашағы - сауатты, саналы, рухы биік парасатты ұрпақ тәрбиелеу басты мақсатымыз.

Әдебиет тізімі

1. Қазақстан Республикасының Президенті – Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың «Қазақстан-2050» Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауы // Егемен Қазақстан. – 2012, 15 желтоқсан.
2. Назарбаев, Н.Ә. Тарих толқынында. – Алматы, 1999. – 172-173 бб.
3. Назарбаев, Н.Ә. «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласы.
4. Назарбаев, Н.Ә. «Қазақстан-2030» Ел Президентінің Қазақстан халқына Жолдауы. – Алматы: Білім, 1998. – 92 б.

Иванова, Е.Н.,

*магистр педагогических наук,
ст. преподаватель кафедры педагогики*

Басанова, Ж.М.,

студентка 3 курса, специальности «История»,

Адырбаева, Ж.Е.,

*студентка 3 курса, специальности «История»,
КГПИ, г. Костанай, Казахстан*

ВЛИЯНИЕ ИДЕЙ ЛИДЕРОВ НАЦИОНАЛЬНО-ОСВОБОДИТЕЛЬНОГО ДВИЖЕНИЯ «АЛАШ» НА ВОСПИТАНИЕ МОЛОДЕЖИ

В Законе Республики Казахстан «Об образовании» задача воспитания определяется как формирование прочных основ нравственности, воспитание гражданственности и патриотизма, любви к своей Родине, уважения к государственным символам, почитания народных традиций, нетерпимости к любым антиконституционным и антиобщественным проявлениям.

В текущем году отметила свое столетие партия «Алаш». В Казахстане проходят различные мероприятия, посвященные памяти алашординцев в честь юбилейной даты.

Руководителями партии «Алаш» являлись А. Байтурсынов, А. Букейханов и М. Дулатов. Алашординцы защищали интересы казахского народа, его права на существование и независимое политическое развитие. Руководители партии «Алаш» и представители казахской интеллигенции стали основой для создания казахской государственности.